

Daniël Metz

De website van het [Digitaal Monument Joodse Gemeenschap in Nederland](#)¹ heeft als opzet de herinnering levend te houden aan alle in Nederland wonende joden die tijdens de bezetting zijn gestorven of omgebracht. Door het virtuele en interactieve karakter van het Monument is het mogelijk vrijwel onbepaald informatie toe te voegen. Hierdoor kan een uniek tijdbeeld ontstaan van de joodse gemeenschap aan het eind van de jaren dertig en begin jaren veertig. Als redacteur van het Monument krijg ik veel materiaal onder ogen. In de komende edities van Misjpoeg wil ik een aantal bijzondere bronnen en opmerkelijke constatering met u delen.

Partij verloren ...

Enige tijd geleden werd mijn aandacht getrokken door een emailbericht waarin een bezoeker van de website schrijft over [Samuel \(Salo\) Landau](#) (*Bochnia, 1 april 1903*), die in de jaren dertig na Max Euwe de 'onbetwiste nummer twee' was van de Nederlandse schaaksport. Het is altijd boeiend wanneer een vergeten grootheid onder de aandacht wordt gebracht. Nog fascinerender was de bron die de informant gaf: een boek uit 1947 met de titel *Partij verloren... Gedenkboek ter herinnering aan de schakers in Nederland, die tijdens de bezetting zijn omgekomen*.

Het boek bleek niet voorhanden in de mediatheek van het Joods Historisch Museum, maar was gelukkig tweedehands verkrijgbaar². Het is een juweeltje onder de gedenkboeken. Zoals gezegd verscheen het twee jaar na de bevrijding. Het boek is vervaardigd in opdracht van de Koninklijke Nederlandse Schaakbond, onder redactie van L.G. Eggink en W.A.T.

¹ Het Digitaal Monument is te bezoeken op www.joodsmonument.nl

² Het boek [Partij verloren...](#) is inmiddels opgenomen in de mediatheek van het Joods Historisch Museum

Schelfhout en is uitgegeven bij Joachimsthal in Amsterdam. In het boek wordt een opsomming gegeven van alle leden van lokale schaakbonden die door oorlogshandelingen zijn omgekomen. Opvallend is het grote aantal joden dat lid was. In totaal worden 240 namen genoemd (joods en niet-joods), waarbij meestal een korte vermelding is opgenomen over het lidmaatschap en bijzondere verdiensten. Enkele prominente leden hebben een uitgebreide biografie met daarbij een foto. Van deze prominenten zijn tevens uitgewerkte verslagen van hun belangrijkste schaakwedstrijden opgenomen. Zo staat bij een partij tijdens de landenwedstrijd in 1937 in Stockholm tussen Salo Landau (wit) en de Servier P. Trifunovic (zwart): ‘Zeer juist! Wit gaat de zwarte E6 onmiddellijk aanvallen. Daarvoor is noodzakelijk dat wit zijn paard aan ruil onttrekt. Anders slaat zwart op E5 en de zwakte is “geplombeerd” ’

Naast topschaker Salo Landau wordt ook uitgebreid aandacht besteed mr. [Max Levenbach](#) (*Amsterdam 30 december 1884*). Levenbach was geen schaakvirtuoos, maar heeft in belangrijke mate bijgedragen aan de erkenning van de schaaksport in Nederland. Hij werd onder meer permanent voorzitter van het Euwe-comité dat er voor ijverde Nederland te laten meespelen op internationale toernooien.

Andere personen die met biografie en foto in het boek staan vermeld zijn [Bernard Wolff Beffie](#) (*Amsterdam 18 mei 1872*), [Benjamin Frank](#) (*Hilversum 1 april 1892*), [Jacob van de Kar](#) (*Amsterdam 25 november 1904*), [Joseph August Jean Polak](#) (*Amsterdam 8 maart 1884*), [Abraham Gobits](#) (*Amsterdam 20 januari 1909*) en [Leonard Bernard Jacobsen](#) (*Meppel 11 oktober 1879*). Bijzondere aandacht is ook voor één van de weinige vrouwen van de Schakersbond, mevrouw [Sophia Muijsson-Gazan](#) (*Rotterdam 13 juli 1905*). In 1940 verhuisde zij met haar echtgenoot naar Limburg, waar zij dadelijk een schaakvereniging oprichtte en de aanzet gaf tot een landelijk kampioenschap in Maastricht.

De vele andere namen in het boek *Partij verloren...* zijn geordend naar de lokale bonden waartoe zij behoorden. Het hele land is vertegenwoordigd. Het herdenkingsboek, met een inleiding van Max Euwe, pretendeert niet volledig te zijn, maar het is een buitengewone prestatie dat zo kort na de oorlog zo'n ontroerend memorandum is opgesteld.

